

HZM0305101016

Liberec – Fügnerova

co je to za věci co mám
s tím šňůru mám dokola
omotanou kolem krku a
lístek nemám cvaknutej
a ta tlačeníce a pod sem
já se sám bojím mluvit
tady je Bída tady
přes Bídu jsem
vždycky chodil
z hospody domů
na Kunratickou

Mlýnská

jak mám mluvit když
neni o čem tady neni
nic nic voni
čekaj až se to rozpadne
aby pak dostali povolení
to je evidentní tady
nějakej punker
jim tam napsal punk!

Textilana

zarůstá to tu tady byla Billa
po zdech tady chodily na nákup
takový stíny ale už se oloupaly
malinkatá budka ve který krouží
asi osm dravců po Textilaně zbyly
komůrky močál vedle něj rybníček
tady byl barák sám jsem ho boural
potřebovali jsme tenkrát cihly na
garáže co jsme stavěli svépomocí
na sídlišti Kunratická a ten barák
se vlastně ani nemusel rozbíjet
rozpadalo se to skoro samo
v maltě byl perk místo písku
člověk musel dávat pozor
aby ramenem nevyvrátil
celou stěnu

kachny

U Lomu

za chvíli budem nahoře na Rudě
vždycky když se šlo na tramvaj
tak se šlo z Kunratický na Rudu

Liberec – Fügnerova

viděl
aby každěj
a níž
pořád níž
po těch okruzích
stezka která by vedla
byla by to taková naučná
měly pořádat zájezdy
na tohle by se normálně
na Ferštyně s jezírskem
kotle tady obrovská díra
špinavý čínžáky kamna
koukáme na paneláky
a jsme Na Bídě
Mlýnská
podlehne
a čeka až barabizna
se musí počkat a čeka se
vyhráli nějakou cenu tak
prej němečtí secesní architekti
je to nějaká památka se kterou
a rozpadlo se to protože prej
střechu aby do toho přšlo
chátrat vynadali okna a strhli
kterej oni nechávají schválně
někdejšího závodu Blaupunkt
támhle to leze prvním patrem
ty vyhržely vyvřzenosti
úplně vidíš ty střeva
na Broumovskou
druhá větev se plazí
takhle k tomu paneláku
se větvi leze to nahoru
pokrouceněj teplovod kteréj
antuku zbyl tu jen obnaženej
stroje to všechno rozemlely na
nezbylo tady skoro nic protože
a do sklepi nebo do katakomb
a na osamělou plastovou židli
a my koukáme na hromadu
támhle si pán fotí kachny
U Lomu
tomu se říká skupinová estetika!
škály hnědý a támhle zelený

a když někdo přijel na Rudu
šlo se ho vyzvednout sem

Nová Ruda

stříbrná šifra na zdi
cestou tady nahoru
mě vždycky chytaj
divný stavy ale
nebudem o tom –
a tady v zahradě
maj plechovýho hada
nový zruďný baráky
je jich víc a víc a
všechny jsou stejný
všechny narychtovaný
jedním směrem
a teď to zadunělo
– a stojíme
a nic

všichni dělaj jako že nic
ale všichni se bojej toho
ticha do kterýho pípaj ty
zvuky to varovný pípání
a další rána
– řidič zřejmě vylezl ven
uhodil palicí do výhybky
a nikdo nehne ani brvou
neuvěřitelný

teď se rozjely ventilátory
ozvalo se optimistické
zacinkání a jedeme jedeme
kolem staveniště
a všichni dál úplně
nehybně seděj

Ústav sociální péče

další zastávkový dravci
reklama slečna s nohama
dlouhejšma pomalovanejšma
ústav stromořadí patice po
teplovodu vilky nějakýj pán
sauna tenis bar U Rudolfa
míchačka pán s hráběma

Pivovar

vždycky jsem chtěl vidět
jak vypadá silo zevnitř
ale nikoho tam –
neznáš někoho v silu?
a tady v tý lékárně
dělá moje žena ale
nemá tady auto

billboard se zvířecím krizencem
spouštíme se do garážové kolonie
kde každá garáž je vždycky o kus
vejš než ta předtím a má vždycky
jiný dveře tady má někdo úplně
nový rolovací plastáky támhle
plechový husty podobný vrata
dřevěný oloupaný posprejovaný

Nová Ruda

a upěchovanéj bordel
a vidíme všechen ten navrstvenej
shora se koukáme do zahrádek
jedeme z kopce kolem autosalonu
připadne co komu vysílá
co komu vlastně ruší
ale nikdo neví
je tu odjakživa
vysíláčka která
rušička nebo taky
a hnusný a tady je
každýj ví že je to nový
jako že je to starý ale
oblouk má asi působit
naprostej děs ten
tyhle baráky to je
Ústav sociální péče

aby si důchodci mohli zatančit
zdravotní úřad a tady podium
křoviska a rezavá paní se psem
nepotřebnejma patkama prouštaj
a tady je někdo přetíz vejpl
cestu tady se dvě potrubí křížej
další dilatační účko se vine přes
a výsypky tady zbytky teplovodu
který má různý takový násypky
stará konzerva blížíme se k silu
plechovej koš zvoňejbanej jak
betonu s oblažkama a uvnitř je
odpadkový koš z otrýskanýho
kde mi žena občas koupí doumlky
garážová traťka paní Melcové

Lékárna

takže tu ještě není
ale nemá tady auto
kde pracuje moje žena
blížíme se k lékárně
Western Club
panelák
parčík s garážema

ještě tu není

Lékárna

nastupuje ušpiněnej pán
v nadražáckým mundúru
chtěl bych si ho prohlídnout
jenže von si instinktivně sedl
na druhej konec a já nemůžu se
za nim takhle otáčet protože ty
lidi se na mě fakt nesmějou
protože slyšej jak si tady melu
a voni sice nehnou ani brvou ale
určitě se bojeť protože nevědí
co to tady provozujem bojeť se
aby třeba nemuseli taky takhle
mluvit tohle je úžasnej objekt
kterej jsem několikrát kreslil:

vodárenská věž

dříve pokrytá břidlicí
dnes imitací měděnky
a Western Club a panelák
a tady zubař doktor Rotter
a kostel nejsvětější trojice
pěkněj františkánskej

Vratislavice kostel

tady mi končej vzpomínky
teď to bude pořád těžší a těžší
i když počkej jo tady někde
je stanice kam jezdili můj
tchán a tchýně voni sou
takový jako šetřivý voni
to maj na chlup spočítaný
že když jedou do Plavů
že se jim to vyplatí jet
do určitý stanice tramvají
a od určitý stanice vlakem
hele ten dvorek se slepicema
to už se dneska teda nevidí
to je normální vesnice tady
tady se normálně hospodaří
a výhybna ha tak to je ale
zásadní zastávka

Vratislavice výhybna

tady na Výhybně tenkrát
dělal Milan pravý divy
a ta blondatá slečna
z nás byla teda dost
no hlavně z Milana
a tramvaj furt nejela
a nejela a zahrádky

rododendron

vodárenská věž

do Bytce

tady dole se jede

kostel s lešením

telefonní budka

odpadkovéj koš

dravčí zastávka

Vratislavice kostel

krámký podniky prodeje barev

kurníku hnědý a karavan

kurníku černý ve druhým

kurníky slepice v jednom

blížíme se k městu vidíme

sprejema v oknech mříže

a ta maringotka vyzdobená

hlavně před Milanem teda

jak před náma pořad někam

ta blondýna na výhybně

na tohle nezapomenu jak

Vratislavice výhybna

tak to má takhle dekl

a abys pak neumřel smrady

až vytáháš celou tu žumpu

a takhle to děláš pořad

přelejváš postupně žumpu

a do toho korčáku souflem

to takhle vezmeš soufek

kterým se vyvážá žumpa

korčák je takovej trakař

třeba korčák víš co je to korčák?

má vůbec spoustu užasnejch věcí

kdoš vídech z udriny a von tam

sloupem u toho mostu že tam má

například ted vim že támhle za tím

viděl jsem všechno naruby takže

když jsem to jel na druhou stranu

Kyselka

se rozpadá

Vratislavická kyselka

traverzová kostra

z mostu zbýla jen

průjezd zakázan ač

před mostem značka

celek drobných užitečností

v jakejší nescynlně

všechno se to kupí

pokoutně vrtá frézuje

soustruh každej si něco

musim si to pamatovat
abych říkal zpátky totéž
ale naruby týjo hele
tady má pán uříznutej
smrk tři metry nad zemí
a na tom pahejlu je
normálně ptačí budka!
a tady má chlap udírnu
nastavenou zadkem přímo
do silnice a ta udírna
dejmá jak parník

Kyselka

mosty pro trubky
lidi si dělaj ohničky
hnedle vedle řeky
protože v řece
plavou lahváče

Proseč škola

křížíme se s tratí á tak
tady to je ten tchán s tchýní
jo když jedou z Liberce
přestoupěj tady na vlak
a maj to pak do Tanvaldu
levnějc než rovnou vlakem

Proseč pošta

rampa a pumpa támhle bydlel
Richard Hunter šamotárna rozpadlá
fabrika a vedle další ještě hezčí
křížíme se bizarní skleník teď je to
všechno tak nějak vono jak ty baráky
jedou tak blízko tý trati tak vlastně
to ani nemůžeš protože než si to
pojmenuješ tak uříznutej cypříšek
samá samá amputace stromy bez vršků

Proseč výhybna

zelenej zavlažovací barel co je tohle?
montážní rampa?
skokanskej můstek pod tramvaj?
– je to podepřený tyčí trčí to
nad tratí a je to tak krátký
že by se do toho dalo
najat jenom půlautem ale
přitom ani není jak
stojí to v louce vrata zřejmě
nejdou otevřít už je to pryč
– co to bylo?

Nový Svět

maringotka orvaná zelená
obytná má to komínek

co nechťej koukat
na Novej Svět
asi bazén tady
a zas ty palety
ty věcný palety
na otop hromady
palet do foroty
čtyři garáže teď
někomu koukame
přímou do kuchyně
Proseč výhybna
legrační domeček
a vedle domečku
skokanskej můstek
vylízt na to skočit
přímou do trati
představ si to
bydlet vedle toho
pořád na to myslet
potůček a narcisy
fakt mi ale vrta hlavou
kam se otvíraj ty vrata
Proseč pošta
garáž se rozpadá
železnice chátrá
jízdenky se tady
už neprodávaj
pumpa a rampa
aby se mohlo jako
skládat to zboží
Proseč škola
třešně tu kvetou
přítom v Liberci
už dávno odkvetly
stojíme a čekáme
až přijede tramvaj
už jede a má číslo 73
už jsme se rozjeli
vpravo je vidět
lidem do dvorku
slunečník kus
tady oplocenej ale
místo kytěk je tam
bordel jeden sběratel
a kutil vedle druhýho
všichni jak tu dělali
v těch všelijakých
strojírenských podnikách
všichni maj teď doma

neodhadneš co je uvnitř
vedle je tunel a dříví
palivový dříví na prodej
všechno v klecích vyrovnaný
jedeme mezi skaliskama
mlčíme mlčíme jedeme lesem
nad náma trať na druhý straně

borůvčí

Zelené Údolí

nikdo tu nevystoupil
nikdo tu asi nebydlí
nebo bydlí jasně už vim
tady to bylo tady jo
tady jsem jednou jel
autem a normálně
mi hodili do okna

kámen

Měnírna

hele ho jaký má fousy
trafostanice dráty
komín Brandl zábradlí
za chvíli pojedeme
kolem takovýho baráku

co má víc pater

dolů než nahoru

kamennej barák

zaseklej do svahu

horská architektura

z Rakouska-Uherska

a už jsme v Jablonci

projíždíme zářezem

Brandl

tohle je asi drtička kamení
vede do toho takovej rukáv
skoro jako na letišti na lidi
určitě musí to bejt drtička
asi v tom melou tenhleten
strašnej bordel skladiště
uprostřed reklama a had
a ty paneláky podívej
jak voni je vyšperkovali
jak nevěděli co s tím
jak tady nadělali takový
ty bruselský vzory
a na tom ty satelity
Liberecká
pán se na mě mračí
hned vedle květinářství
pod panelákem

okna zazděný

smetiště

Nový Svět

a zasek

hodi tě to do strany

ujede to pod tebou

takhle tady

zkus si to ustát

neviš kdy vyletiš

vržme jak na lodi

vedle druhýho

jeden polom

popadalo to tu

Zelené Údolí

nejmíš další tři patra

ze který rašej zas

dosáhnou na střechnu

do těch pater až

postupně takhle

vršej se na sebe

rostou jak ta houba hnojník

z devatenáctýho století který

libereckojablonecký baráky

Měnírna

plynojem

kola se sadomaso žiletkama

co má místo ostnatýho drátu

a půdní vrták naproti plot

gabřincem a další kus drtičky

naproti barák obložený

čekáme na křižování

a takovej záhadnej nájezd

ta drtička má čtyři výústění

Brandl

jedeme pomalu kolem drtičky

přes skladištní oblasti

vinou se podél řeky

dilatáčnima účkama

zelený hadi znetvořený

restaurace sportovka

Liberecká

do nitra obchodu Albert

v průhledu průchodem

sídlí konkurenční květinář

Květinčky Dašňky o kus dál

dvorek palet jedeme okolo

tady je palet na otop celej

okolo stromů uříznutých

jedeme pomalu skřípe to

Květinka Dášeňka
 hele jak voni tu tříděj ten
 odpad ten jeden kontejner
 je dokonce rozdělenej napůl
 a do jedný tý gumový díry
 strkáš barevný sklo a ta
 druhá díra – a stromy tak
 nějak brutálně uřatý
 zahejbáme bude konec
 před Středním gastronomickým
 učilištěm stojí paní v pestrém
 kabátku a tady stojej
 Romové se psem
 a na něco čekaj
 Jablonec n. N. – Tyršovy sady

Jablonec n. N. – Tyršovy sady
 všiml sis někdy tyhle krásný
 montážní jámy na tramvaji?
 po stranách je oranžová
 tady má žlutočernej vzor
 servis je tu přímo na ulici
 chlap sleze po schůdkách
 do jámy zakrouží ráčnou a
 táhne naproti je takovej
 krámek pro takový ty lidi
 co tady jako čekaj teda spíš
 ze vlnou postavaj pijou furt
 lahvovy svíjany na konečný

HZMo305101047

Tramvestie

zachycení trasy Liberec – Jablonec / Jablonec – Liberec

Úzkokolejná tramvajová linka mezi Libercem a Jabloncem se láme zatáčkami z kopce do kopce, projíždí vesnicemi, závodí s vlakem, chvíli se řítí i lesem. Jedno město postupně řídne, mění se v ruiny, rozpadá se, pak se to všechno zase skládá dohromady – Liberec přechází v Jablonec a naopak. Tahle proměna trvá přibližně půl hodiny, slovy ji lze těžko popsat – zvlášť, je-li na to člověk sám. Jedno „já“ tuhle jízdu prostě nemůže obsáhnout, vlastně už proto, že slovní i fyzická osamocenost je v přímém rozporu s principem hromadné dopravy: Na zachycení takovéhle jízdy musí mít člověk lidi.

Takže čas od času nacpu některého ze svých přátel do tramvaje č. 11, postavím ho k zadnímu oknu, připnu mu mikrofon a nutím ho nepřetržitě popisovat ubíhající krajinu. Je to boj: Mluvčího zpravidla pobízím dloubáním pod žebra, kletbami, výhrůžkami a podobně. Pracně získaný hlasový záznam přepisuji do textu, který pak jako materiál dál stříhám, doplňuji, rozvádím, krátím, rytmižuji atd., takže s ním vlastně už zacházím jako s vlastním textem. Takováhle „krádež“ mi práci na textu nijak neusnadňuje, spíš naopak, je to složitý balanc mezi mnou a tím druhým, ani jeden z nás nesmí vypadnout ze hry. V každém případě je takový způsob práce neuvěřitelně napínavý, protože tak neproniknu jen do krajiny (prostřednictvím zpětné rekonstrukce na základě

nahrávky), ale i do hlav svých přátel, nebo přesněji: do jejich slovních zásobáren. Leckomu by se takový postup mohl zdát indiskrétní či nemorální; namítnu, že mě nezajímá soukromí, nesbírám drby, sbírám slova. A na slovech jako takových nic moc indiskrétního není.

Jednotlivé jízdy pro přehlednost opatřuji kódem, odkazujícím na jméno nahané osoby, datum a čas záznamu. Pruh textu se dá projet od začátku až na konec, můžeme přestoupit do zpátečního směru a jet zpátky, dá se jezdit pořád dokola, v případě nevolnosti lze samozřejmě kdykoli vystoupit...

V současné době mám hotových asi patnáct textových pruhů, deset z nich, v podobě jakéhosi pomyslného jízdního řádu, je vystaveno jako textový objekt v Krajské vědecké knihovně v Liberci. Další texty budou instalovány přímo do jedné z liberecko-jabloneckých tramvají, a měly by tak organicky splynout s tektonikou celé jízdy. Pro časopis Kloaka jsem připravil dva protiběžné texty, vycházející ze slov libereckého grafika Jana Měřičky. Jan Měřička se mimo jiné dlouhodobě věnuje grafickému zpracování „mých“ tramvajových textů (připravujeme společně knihu a zmíněné instalace) a sám danou trasu zpracovává jako dynamické výtvarné dílo.

Pavel Novotný | Tramvestie, textový objekt

PAVEL NOVOTNÝ (1976, Liberec) absolvoval doktorandské štúdium na katedre germanistiky Filozofickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a v súčasnosti pôsobí ako vedúci katedry nemeckého jazyka na Prírodovedne-humanitnej a pedagogickej fakulte v Liberci. Je autorom literárnych montáží a radiofonických kompozícií, z ktorých jedna vyšla v podobe básnickej zbierky *Mraky* (2010, príloha časopisu *Psí víno*, edícia *Stůl*) a niektoré boli odvysielané v Českom rozhlase 3

– Vltava: napr. *Věsmír*¹, ktorý v roku 2010 získal cenu Bohemia Prix Radio, *Lžička*², *Brambora*³. Okrem zbierky *Mraky* vydal zbierku *Sběr* (2003). Pravidelne prispieva do časopisu *Tvar*, publikoval i v časopisoch *Pandora*, *Psí víno*, internetovom almanachu *Wagon* a ďalších. Skladá piesne, vytvára zvukostroje, spolu s Jaromírom Typltom pripravil scénickú interpretáciu fonetickej básne *Ursonate* Kurta Schwittersa.⁴

¹http://www.rozhlas.cz/radiocustica/projekt/_zprava/679546

²http://www.rozhlas.cz/radiocustica/projekt/_zprava/345329

³http://www.rozhlas.cz/artsbirthday/2009e/_zprava/541554

⁴<http://www.typlt.cz/index.php?content=ursonate08>